

Az iskolaérettség kritériumai

A facebookon lett megosztva:2014. január 3., péntek 12:36

A törvény szövege szerint az a gyerek, aki az adott évben augusztus 31-ig betölti a 6. életévét, tanköteles korba lép, ami azt jelenti, hogy elkezdheti az iskolát. Azonban ez nem "teljesen" kötelező, óvodavezetői engedéllyel a következő naptári év szeptemberében, vagyis a 7 éves kor betöltése után is lehet iskolába mennie, sőt, van, aki akár 8 éves korában is megkezdheti az elsőt. A gyerek 6. életévében az óvónő döntheti el, hogy szerinte érett-e már a gyermek az iskola megkezdésére. Az olyan helyzetekben, amikor vitatható a kérdés, és az óvoda nem tud teljesen egyértelműen nyilatkozni róla, szükséges, hogy egy szakértő mondjon véleményt a gyermekről.

A 2008. szeptember 1. előtt született gyermekek iskolakezdési lehetőségeit mutatja be az alábbi táblázat, mintának a Nefmi egy [évvel korábbi anyagát](#) használtuk.

	Dátum	Betöltött életév	Feltétel
Az iskolakezdés legkorábbi időpontja	2014. 09. 01.	6	
Halasztott iskolakezdés	2015. 09. 01.	7	Óvodavezető döntése
Legkésőbbi iskolakezdés	2016. 09. 01.	8	Szakértői bizottság döntése

Ezt kérheti az iskola, kérheti az óvoda, vagy akár kérheti maga a szülő is, azonban nem kötelező minden esetben szakértőhöz fordulni. Ha szülőként valaki nem ért egyet az óvoda döntésével az iskolaérettség kérdésében, akkor kikérheti a szakértő véleményét. A szakértői vélemény alapján az iskolaigazgató dönt, hogy beiskolázza-e a gyermeket.

A szakember segítségével összeállítottunk egy listát, mit is jelenthet az iskolaérettség:

Testi fejlettség:

Hatéves korra egy átlagos gyerek kb. 120-130 cm, és 20-22 kg. Eltérések lehetnek, de ha a szükséges fizikai erő nincs meg, felmerül a kérdés, bírja-e a gyerek az iskolával járó megnövekedett terhet. Tapasztalat szerint a kisebb súlyú gyerek fáradékonyabb, teljesítménye hullámzóbb.

A második alakváltás jele a fogváltás. Ez tájékoztatást ad az idegrendszer érettségéről is. A második alakváltás a gyerek számára megterhelő, nem jó, ha ez egybeesik az iskolakezdéssel. A cipőfűző megkötésének a tudása csak részben gyakorlás függvénye (finommotorika, téri tájékozódás, vizuális megfigyelőképesség).

Egészséges, ép érzékszervek:

Az írás, olvasás tanulásához elengedhetetlen a jól működő látás, hallás. Érzékszervi fogyatékoság esetén sokkal nehezebb a tanulás.

(A pedagógus találkozott olyan rejtett fogyatékosággal is, ami már akkor derült ki, amikor keresték a [tanulási nehézség](#) okát. (pl. látótérkiesés, keresztezett szem és fülDominancia, lassú beszédhallás stb.)

Eszközkezelés, ceruzafogás:

A helyes ceruzafogás megsegíti a vonalvezetést. Helytelen ceruzafogással sokkal nagyobb erőfeszítést jelent az írás. Nehézségei igazán akkor jelentkeznek, amikor az írás mennyisége megnövekszik.

Mozgás:

Nagyon fontos az elemi mozgások összerendezettsége. Ezek a mellúszás, kúszás, mászás, lábujjhegyen járás, sarkon járás, külső talpélen járás, guggoló járás, szökdelések, fejemelések háton, hason. Ezek pontatlan, hibás végrehajtása az idegrendszer éretlenségét jelenti. A tanulási nehézséget akár 70 százalékban okozhatják.

Szintén idegrendszeri rendellenességre utal az egyensúlyérzék bizonytalansága, ez figyelemkoncentrációs és magatartási zavart okozhat.

Fontos a finommozgások fejlettsége is.

A vállöveknek, csuklónak, ujjaknak mozgékonyak, függetlennek kell lenniük. Ez előfeltétele az írástanulásnak. Jó tudni, hogy a beszédmozgás is finommozgás.

Átlag szülő nem gondol arra, milyen fontos szerepe van a keresztcsatornák jó működésének. Ennek az a szerepe, hogy a gyermek egymástól függetlenül tudja mozgatni a végtagjait. Ha nem történt meg a függetlenedés, a gyermek nem csak a kezével ír, hanem sokszor a lába, nyelve, egész teste követi az írásmozgást. Az akaratlan mozgások pedig nagyon fárasztják a gyermeket, egyszerűen elfárad az írástól.

Testséma:

Nagyon fontos, hogy ismerje saját testét, méghozzá biztonsággal. Bizonytalan testséma a világban való tájékozódást is bizonytalanná teszi.

Dominanciák:

Fontos, hogy az iskolába kerülő gyermek kialakult dominanciával rendelkezzen. A nem megfelelő kézzel történő írástanulás súlyosabb esetben beszédzavarhoz is vezethet. A dominanciák akkor hibátlanok, ha azonos oldalra esnek. Az ellentétes oldali lábhasználat pl. gyakran jár együtt a számolási készség gyengeségével.

Az ellenoldali szem használata átállíthatja a kezét. Az ilyen gyerekek gyakrabban olvasnak visszafelé, felcserélnek betűket, akár szótagokat. Lassúbb a szövegértés, és a szövegre való emlékezés. A füldominancia akkor jó, ha domináns kéz oldalára esik. Az ellenoldali fül használata eredményezhet pontatlan és lassúbb beszédhallást, ritmus gyengeséget.

Szem, szem-kéz koordináltság:

Ha a két szem koordinátlanul mozog, vagy nehezen fixál, az olvasás, és az írás megtanulását nehezíti. A szem-kéz koordinálásra van szükség akkor, amikor a vonalrendszerben kell elhelyezni a betűket.

A szakember szerint éretlenségénél fogva a hatéves gyermek még alkalmatlan arra, hogy a szűk vonalrendszerben, a vékony ceruzával szépen tudjon írni. "Az úgynevezett kézközépcsont csak kb. 10-12 éves korra éri el a teljes érettségi fokát. Vagyis amikor a jól szervezettnek mondott oktatási rendszerünk megköveteli, hogy a gyermek 6 éves korában megtanuljon írni, arra kényszerít, hogy erőszakot vegyünk a természet rendjén" – mondta Kelemenné Lukács Pendzsi.

Térérzékelés:

A beiskolázás előfeltétele a jó térérzékelés. Bizonytalan térérzékelés a gyermek nyugtalanságát okozhatja. Egész személyisége bizonytalanává válhat. Indokolatlan félelmei lehetnek, ami akár agresszióban nyilvánulhat meg.

A térirányok felismerése térben és síkban elengedhetetlen feltétele az írás, olvasás megtanulásának.

Reprodukáló képesség térben és síkban előfeltétele annak, hogy a gyermek le tudja utánozni, másolni a látott mozdulatot, térbeli konstrukciót, vagy a síkban alkotott mintát. Ennek hiányában képtelen lesz önállóan dolgozni. Képtelen lesz átfordítani a tanítói utasítást, mintát.

Mint tudjuk ugyanis, a tanulás egyik legfontosabb útja az utánzás, másolás.

Soralkotás, sorritmus folytatása: az írástérben és időben meghatározott rend, szabály szerint alkotott sor. Az olvasás egy betűsor dekódolása. Vagyis a soralkotás képessége nélkül lehetetlen megtanulni írni, olvasni.

Az iránykövetés képessége azt jelenti, hogy a gyermek keze képes legyen a gyors, hirtelen irányváltoztatásra. Vizsgálat tárgyát képezi az is, hogy a gyermek számára melyik a természetes irány. Az, hogy balról jobbra haladva írunk, olvasunk, megállapodás kérdése, nincs köze a természetességhez. Nem biztos, hogy a gyermek számára magától értetődő ez az irány. Ezt meg kell tanulnia.

Alak-háttér:

A fontos információk kiválasztásához szükséges a biztos alak-háttér megkülönböztetés. Azért kell, hogy a gyermek el tudjon vonatkoztatni a zavaró körülményektől, meg tudja különböztetni az alakot a háttértől. Ennek hiánya okozza a figyelem elterelődését, elvonja a figyelmet az olvasott szövegről, tekintete ugrál a sorok között.

Gestalt látás:

Az olvasástanuláshoz szükséges ez a képesség. Ettől függ, hogy a gyermek tudja-e a részeket egészként értékelni, a betűsort szóként felfogni. Fejletlensége okozza az összeolvasás nehézségét.

Alak, forma, szín és nagyságállandóság:

A betűfelismeréshez, olvasáshoz szükséges képesség. Fejletlensége okozza, hogy a gyermek nem tudja megkülönböztetni, megfeleltetni a kis és nagybetűket. Nem tud nyomtatotról írottra átfordítani.

Mint tudjuk, minden hangnak négy betűalakját kell megjegyeznie, és ezek a betűalakok előfordul, hogy nem is hasonlítanak egymásra. Ezen képesség hiányában ez lehetetlen lenne.

Azonosság felismerése a betűfelismeréshez szükséges. Ez teszi lehetővé, hogy különböző szövegkörnyezetben is felismerje a betűket.

Különbözőség felismerése szintén a betűfelismeréshez szükséges. Fejlett megkülönböztető képesség nélkül nagyon nehéz az olvasás, írás megtanulása. Hiánya betűtévesztést, helyesírási nehézséget okoz.

Auditív megkülönböztetés:

Ez jelenti az egyes hangok elkülönítésének képességét, az időtartam meghallását, a zöngés-zöngétlen hangok megkülönböztetését. Hiánya nehezíti az írás-olvasás megtanulását. Komoly helyesírási nehézséget okoz.

Analizálás-szintetizálás:

Előfeltétele az olvasás, írás megtanulásának. Azt jelenti képes-e a gyermek hangokra bontani a szavakat, és a hangokból képes-e szavakat összerakni. Hiánya gyenge olvasást, írást, helyesírási nehézséget eredményez.

Átfordítási képesség:

Ez az a képesség, amikor az egyik érzékelési síkon szerzett ismeretet egy másik érzékelési síkon reprodukáljuk. Amikor a látott, hallott, tapintott, vagy emlékképek formájában tárolt ismereteket képi formában jelenítjük meg, vagy egy jelsorral; az írással. Átfordítás az is, ha elmondjuk, amit látunk, hallunk, tapintunk. Hiánya nagy nehézséget okoz a tollbamondásnál, vezethet írásképtelenséghez, rajzolási képtelenséghez, szóbeli felelet nehézségéhez.

Általános tájékozottság:

Egy hat éves gyermeknek illik tudni a nevét, szülei nevét, lakhelyét, születési évét, szülei foglalkozását. Széleskörű ismeretekkel kell rendelkeznie az őt körülvevő világról. Életkorának megfelelően el kell tudni helyezni magát időben, társadalmi környezetben. Ismernie kell az évszakokat, napszakokat, napokat, és azok változásait.

Beszédképesség:

Iskolakezdésre tökéletesen kell ismernie az anyanyelvét. Árnnyaltan, összefüggően és grammatikailag helyesen kell megfogalmaznia érzelmeit, gondolatát. Egy adott képről, összefüggő mondatokban kell beszélnie.

Gondolkodás:

A megfelelő szintű fogalmi gondolkodás előfeltétele az iskolai életnek. Ekkora már spontán el kell végeznie az elemi gondolkodási műveleteket. Ha gondolkodásmenete nem logikus, vagy nem tudja elvégezni az elemi gondolkodási műveleteket, mint pl. összefüggések felismerése, következtetések levonása, elemi logikai műveletek, ítéletalkotás, felmerül az értelmi fogyatékossg gyanúja.

Problémamegoldó gondolkodás: Fejletlensége megnehezíti az írás, olvasás tanulását, a beilleszkedést. Képtelen lesz az önálló munkára.

Az emlékezet:

A tanulásban elengedhetetlen az emlékezet megfelelő szintű fejlettsége. Szükséges a bevézéséhez, feladattartáshoz. Ehhez a következőkre van szükség:

Vizuális emlékezet:

- mechanikus
- késleltetett

Auditív emlékezet:

- mechanikus, szó, szám
- késleltetett
- hosszú távú
- ritmus emlékezet

Bármelyik emlékezetfajta nem megfelelő működése nehezíti a tanulási folyamatot. Hiányosságai lehetetlenné teszik az ismeretek rendszerré szerveződését, ennek hiánya meggátolja az alkotó felhasználást.

Figyelem:

A jól rögzíthető és tartós figyelem a feltétele a tanulásnak. A nehezen rögzíthető, könnyen elterelhető, megtapadó figyelem nehezíti, esetleg lehetetlenné teszi az ismeretszerzést. Másodlagos tünetként jelentkezhet a súlyos magatartási és beilleszkedési probléma.

Emberrajz:

10-12 éves korig összefüggést mutat az IQ fejlődésével.

Feladattudat, feladattartás:

Iskolai munka elengedhetetlen része. Az iskolaérett gyermek megérti, hogy vannak kötelességei, aminek akkor is eleget kell, hogy tegyen, ha nincs hozzá kedve, fáradt, vagy inkább játszana. Ha ez nem alakul ki, nehéz lesz az iskola, nyűg a tanulás.

Jó kudarctűrő képesség:

Nélkülözhetetlen a tanuláshoz. Tudja elfogadni, hogy előfordul, hogy valami nem sikerül elsőre. Lássa be, hogy hibázhat, és ne veszítse el türelmét, ne adja fel a próbálkozást. Tanulja meg, a hibázás a tanulás útja.

Felnőttekhez való viszony:

Fontos, hogy bizalommal forduljon a felnőttekhez, ha segítségre van szüksége. A szembeszegülő gyerek megnehezíti helyzetét az iskolában.

A felsorolt alapképességek megléte szükséges ahhoz, hogy az iskolai tanulás folyamata örömteli és akadálymentes legyen a gyermekek számára. Egy-egy képesség fejletlensége még nem teszi lehetetlenné a tanulást, de kisebb- nagyobb galibát már okozhatnak. Ha több területen mutat gyengébb teljesítményt a gyermek, felmerül az iskolaéretlenség gyanúja.